

V. TURKCESS

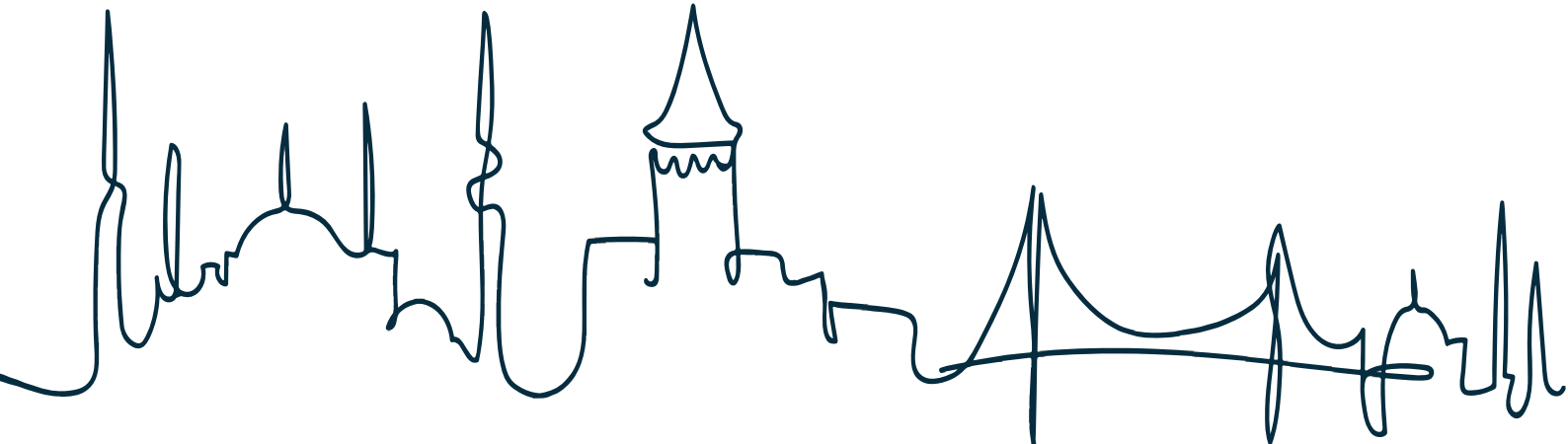
ULUSLARARASI EĞİTİM VE SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

INTERNATIONAL EDUCATION AND SOCIAL SCIENCES CONGRESS

(21. yy Becerileri/21st Century Skills)

TAM METİN KİTABI

*27-29 Haziran/June 2019
İstanbul*

Editör Kurulu

Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz

Dr. Öğretim Üyesi Ümit Polat

Prof. Dr. Yavuz Erişen

Doç. Dr. Erdal Bay

V. TURKCESS "21 YÜZYIL BECERİLERİ VE 2023 EĞİTİM VİZYONU" BİLDİRİ
KİTABI

e-ISBN: 978-605-82174-4-7

e-Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, TEBAD

Bu e-kitabın basım, yayım ve satış hakları Eğitim Bilimleri Araştırmaları Derneği ile Anılan kuruluşun izni alınmadan e-kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu e-kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında derneğimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Haziran 2019, Ankara

Yayın-Proje: TEBAD İletişim İnternet: www.turkcess.net E-ileti: turksosbilder@gmail.com

Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar

Türk Tarih Kurumu

Yıldız Teknik Üniversitesi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Kafkasya Üniversiteler Birliği

Gaziantepe İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

Ulusal Vizion Üniversitesi

Maltepe Üniversitesi

Sumqayıt Devlet Üniversitesi

Biruni Üniversitesi

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Azerbaycan Psikoji Bilimsel Araştırma Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Araştırmaları Derneği

Türk PDR Derneği

Bursa Teknik Üniversitesi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi **TUBİTAK** tarafından desteklenmektedir.

V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve
Sosyal Bilimler Kongresi
27-29 Haziran 2019/İstanbul

V. International Congress on Education
and Social Sciences
27-29 June 2019/İstanbul

Sponsorlar

mim
cred

MAYA
akademi

PEGEM AKADEMİ

KURULLAR

Onur Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Refik TURAN	Türk Tarih Kurumu Başkanı	Türkiye
Prof. Dr. Bahri ŞAHİN	Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Şahin Karasar	Maltepe Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Ramiz ASKER	Bakü Devlet Üniveristes	Azerbaycan
Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ	Kafkasya Üniversiteler Birliği Başkanı	Türkiye
Prof. Dr.Hüseynov Elxan Bahadur	Sumqayıt Devlet Üniversitesi	Azerbaycan
Prof. Dr. Cəfər Cəfərov	Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi Rektörü	Azerbaycan
Prof. Dr. Fadıl HOCA	Uluslararası Vizyon Üniversitesi Rektörü	Kuzey Makedonya
Prof. Dr. Muhsin KAR	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Adnan YÜKSEL	Biruni Üniversitesi Rektörü	Türkiye
Prof. Dr. Arif KARADEMİR	Bursa Teknik Üniversitesi Rektörü	Türkiye

Düzenleme Kurulu Başkanları

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. M. Engin DENİZ	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Ümit POLAT	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye

Düzenleme Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Erdal BAY	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Bülent ALCI	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Fahri TEMİZYÜREK	Gazi Üniversitesi	Türkiye
Dr. Michael ERSKINE	Middle Tennessee State University	ABD
Dr. Olga Sopotsko	National Transport University	Ukraine
Prof. Dr. Kadirali Konkabayev	Türk Akademisi	Kazakistan
Prof. Dr. Fatoş Silman	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	KKTC
Prof. Dr. Ramiz ASKER	Bakü Devlet Üniversitesi Türkoloji Kürsüsü Başkanı	Azerbaycan
Naranstal DELGERKHUU	Mongolian University of Science and Technology	Mogolistan
Prof. Dr. Sefa Bulut	İbn Haldun Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Fadıl HOCA	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Prof. Dr. Abdülmecit NUREDİN	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Dr. Öğretim Üyesi Muhammed SALMAN	Kastamonu Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Emina KARO	Uluslararası Vizyon Üniversitesi	Makedonya
Doç. Dr. Hakan AKDAĞ	Mersin Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Sadık Yüksel SIVACI	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Türkiye
Doç. Dr. Metin DENİZ	Bartın Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Bülent Döş	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Recep Kahramanoğlu	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Dr. Mehmet Başaran	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Ayşe Soylu	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye

Doç. Dr. Cihan Özdemir Bakü Yunus Emre Enstitüsü
Müdürü Azerbaycan

Sempozyum Sekreteryası

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Fadıl ŞİRAZ	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Emre Aslan	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Ökkeş Oflaz	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Arş. Gör. Ahmet Kaysili	Ankara Üniversitesi	Türkiye
Arş.Gör. E.Musa Turhan	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye
Ceyla Odabaş	Gaziantep Üniversitesi Doktora Öğrencisi	Türkiye
Evrin Kocalar	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye

Bilim Kurulu

KİŞİ	KURUM	ÜLKE
Prof. Dr. Abdullah KARAÇAĞ	Akdeniz Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Abdullah IŞIKLAR	Bursa Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan BAKİ	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU	Biruni Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Adnan ÖMERUSTAOĞLU	Biruni Üniversitesi	Türkiye
Prof. Dr. Ahmet ARSLAN	Namık Kemal Üniversitesi	Türkiye
Prof.Dr. Ali Fuat ARICI	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye

İÇİNDEKİLER

DESTEK VEREN KURUM VE KURULUŞLAR	II
SPONSORLAR	III
KURULLAR	I
OKUL YÖNETİCİLERİNİN İNSİYATİF ALMA DÜZEYLERİNİN SOSYAL ZEKÂ ÜZERİNE İNCELENMESİ	1
ÖĞRETMENLERİN ÖZ-ANLAYIŞLARI İLE MESLEKİ TÜKENMİŞLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	51
ÖĞRETMENLERİN İNTİKAM EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	73
ÖĞRETMENLERİN DAMGALAMA EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	82
ÖĞRETMENLERİN DAMGALAMA EĞİLİMLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	97
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN STEM TEMELLİ ETKİNLİKLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ	112
TÜRKLERİN TARİH BOYUNCA KULLANDIKLARI ALFABELER.....	120
LOGİSTİK SİSTEMDƏ İNGİLİS DİLİNİN YERİ VƏ ROLU	129
ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZGÜVENLERİ İLE TEKNOLOJİ KULLANIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	133
ERGENLER İÇİN DUYGU İFADESİ :KARMA MODEL ARAŞTIRMASI	147
KADIN PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR: OKULLARDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR.....	154
HAFİF DÜZEY ZİHİN ENGELLİ BİREYLERDE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE RESİMLİ HECE YÖNTEMİNİN ETKİSİ.....	160
İLKOKUL VELİLERİNİN “DİJİTAL EBEVEYNLİK” KONUSUNDAKİ EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ.....	173
ÖĞRETMEN ADAYLARININ FEN BİLİMLERİ SINIF ORTAMINA YÖNELİK ALGILARI	182
REKREASYON FAALİYETLERİNİN DEZAVANTAJLI GRUPLARA ETKİSİ.....	189
KARE KODLA İNSANLIĞA DEĞER KATAN TÜRKLER.....	205
İLKOKULLARDA ÖĞRENCİLERİN DERS BAŞARILARININ ARTTIRILMASINDA ÖĞRETMEN VE VELİ İLETİŞİMİN ÖNEMİ	223
SOSYAL YATIRIMLAR VE ONLARIN VERİMLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ..	235
AZERBAYCAN'DA EĞİTİM GELİŞTİRME KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ..	241
MAIN STREAMS OF PROVIDING OCCUPATIONAL HEALTH.....	247
ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİSİPLİNLERARASI İLİŞKİ KURMA BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRMEDE KAVRAM HARİTALARININ KULLANILMASI	251

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETİM MATERYALLERİNİ DERS PLANLARINDA KULLANMA BECERİLERİNİN İNCELENMESİ	263
ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİSİPLİNLER ARASI PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ	275
SAĞLIK BİLİŞLERİ ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİLİK GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI	286
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIK PROGRAMININ GELİŞTİRİLMESİ	296
NİÇİN KİTAP OKUMUYORUZ?	306
BİTİŞİK EĞİK YAZIDAN DİK TEMEL YAZIYA GEÇİŞE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ	312
OKUMA GÜÇLÜĞÜ VE NEDENLERİ	323
ALTIN ÇAĞ'I KODLUYORUM (TÜBİTAK 4004 DOĞA VE BİLİM OKULLARI PROJESİ – 118B457) (18-26 HAZİRAN 2018)	330
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA SAHİP OLMANIN YORDAYICILARI OLARAK SOSYAL BECERİLER VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ..	340
MİNNETTARLIK VE MUTLULUK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	351
DİN EĞİTİMİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER ARAŞTIRMASI BAĞLAMINDA YENİ YÖNTEM VE TEKNİKLER	360
KAYNAKÇA	373
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDEKİ İTİBAR KAYBI NEDENLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	374
21. YÜZYIL BECERİLERİNİN KAZANDIRILMASINDA STEM EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	381
ANALYSIS OF THE CORRELATION BETWEEN EDUCATION FACULTY STUDENTS' SOCIAL CONNECTEDNESS, EMOTIONAL MANAGEMENT, LIFE POSITIONS, CONTACT DISTURBANCES, UNCONDITIONAL SELF-ACCEPTANCE AND FORGIVENESS LEVELS	391
MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN MEZUNİYET SONRASINA YÖNELİK HEDEFLERİNİN İNCELENMESİ	399
PROJE DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİNDE VIDEO ÇEKİLMESİ UYGULAMASINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ	407
TÜKETİCİLERİN E-ŞİKÂYETLERİNİN ÇÖZÜLMESİNDEN DUYDUKLARI MEMNUNİYET DÜZEYİNİN İNCELENMESİ: SİKAYETİMVAR.COM ÖRNEĞİ	414
ÖZEL OKULLARIN SUNDUĞU HİZMETLERE İLİŞKİN VELİLERİN SANAL ORTAMDAKİ ŞİKÂYETLERİNİN İNCELENMESİ	427
5. SINIF MATEMATİK PROGRAMININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	445
CİNSİ İDENTİFİKASİYANIN GƏNCLƏRİN ŞƏXSİYYƏT KEYFİYYƏTLƏRİNƏ TƏSİRİ	456

ŞAGİRD QRUPLARI VƏ ONLARA RƏHBƏRLİYİN PEDAQOJİ MEXANİZMLƏRİ...461	
EKSTREMAL ŞƏRAİTDƏ EMOSİONAL HALƏTLƏRİN TƏZAHÜRÜ XÜSUSİYYƏTLƏRİ	469
KANADALI VE TÜRK ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ ANLAYIŞ, MERHAMET VE DUYGUSAL ZEKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	475
AFGAN ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞLARI İLE AMAÇLAR İÇİN MÜCADELE ETMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ.....	493
RİYAZİYYAT VƏ POZİTİV DÜŞÜNMEK	499
AFGAN ÖĞRENCİLERİNİN KARİYER UYUMLULUKLARI VE YAŞAM AMAÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ	503
2005, 2013 VE 2018 FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME VE UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI	508
İTALYA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ TÜRKİYE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMIYLA KARŞILAŞTIRILMASI	519
TÜRKÇE’NİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ SINIF ORTAMLARINDA KOD DEĞİŞİMİNE YÖNELİK GÖZLEMLER.....	536
MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK DERSLERİNE YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ.....	547
ÇERAĞAN ŞENLİKLERİNDEN III. AHMET’İN HAL FETVASI SÜRECİNE KADAR OSMANLI MODERNLEŞMESİNE DÜŞÜNSEL BİR BAKIŞ	572
SURİYELİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYETE GÖRE SALDIRGANLIK DAVRANIŞ DÜZEYLERİ	583
TÜRKÇE ÖĞRETİCİLERİNDE ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞIN İNCELENMESİ.....	591
ÇALIŞMA HAYATINDA ÜRETKENLİK KARŞITI İŞ DAVRANIŞLARI.....	602
İŞGÜCÜ PİYASASINDA SANAL KAYTARMA	608
MESLEK EĞİTİMİNDE GELENEKSEL MODEL: ÇIRAKLIK EĞİTİMİ	613
KECƏN ƏSRİN 20 –Cİ İLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCANDA İBTİDAİ MƏKTƏB DƏRSLİKLƏRİNİN HAZIRLANMASI.....	624
CEYHUN ATUF KANSU’NUN “KIZAMUK AĞIDI” ŞİİRİNİN GELENEKSEL TÜRK AĞITLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ.....	633
NANOTEKNOLOJİ DEVRİMİ.....	642
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN NARSİSİZM DÜZEYLERİ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ.....	651
DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE METİNLE ÖĞRENME VE YAPILANDIRICI YAKLAŞIM BAĞLAMINDA ETKİNLİK ÖNERİLERİ	660
MEDİKAL EĞİTİMDE SİMULASYONUN ÖNEMİ	682

BT620

YETİŞKİN BİREYLERDE AİLE İKLİMİ VE YAŞAM DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Besra Taş, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, besra.tas@izu.edu.tr
Semra Bulut, Uzman Psikolojik Danışman, bulut-semra@hotmail.com

ÖZET

Aile, sadece bireylerin bir araya gelmesi olarak tanımlanan bir yapı değildir. Aile bireylerin davranışlarına şekil ve yön kazandıran ilk sosyal birimdir. İçinde barındırdığı özellikleri diğer bireylere de yansıtır ve böylelikle ortaya bir etkileşim kalıbı çıkarır. Bu kalıplar bireyin bütün yaşamını etkileyecek olan bir sistemdir (Özarabacı, Erkan, 2014:6). Birçok bilim dalı, bireye daha mutlu ve yaşanır bir hayat için gerekli olan temel dinamikleri araştırırken aile üzerine yoğunlaşmasının temel sebeplerinden biri de budur. Bireyin içinde bulunduğu ailenin işlevselliği yaşamın gerektirdiği potansiyeli ortaya çıkarmasına kaynak olduğunu ortaya koyan çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada ise yaşam doyumu ve aile iklimi (kuşaklararası otorite, bilişsel uyum ve aile içi ilişkisellik) arasında nasıl bir ilişki olduğunu incelenmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak yapılan bu çalışmanın katılımcıları İstanbul ilinde ikamet eden 213 yetişkin bireyden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre yaşam doyumunun katılımcıların demografik özelliklerine göre değiştiği gözlenmiştir. Özellikle katılımcıların eğitim durumu arttıkça yaşam doyum puanlarının da arttığı dikkat çeken sonuçlar arasındadır. Ayrıca aile iklimi alt boyutlarından aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Kuşaklararası otorite ile yaşam doyumu arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile, aile iklimi, yaşam doyumu

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY CLIMATE AND LIFE SATISFACTION OF ADULT INDIVIDUALS

ABSTRACT

Family is not a structure defined as the gathering of individuals alone. Family is the first social unit that gives shape and direction to the behavior of individuals. It also reflects the features it contains to other individuals and thus forms an interaction pattern. These patterns are a system that will affect the whole life of the individual (Özarabacı, Erkan, 2014: 6). This is one of the main reasons why many disciplines concentrate on the family, while investigating the fundamental dynamics necessary for a happier and livable life for the individual. There have been studies which reveal that in the functionality of the family, the individual is source of the potential that life requires. In this study, the relationship between life satisfaction and family climate (intergenerational authority, cognitive adaptation and family relationality) was investigated. Participants of this study, which was conducted by using quantitative research methods, consisted of 213 adults residing in Istanbul. According to the results, it was observed that life satisfaction varies according to the demographic characteristics of the participants. It is noteworthy result, that life satisfaction scores also increase when the educational status of the participants increases. In addition, a significant positive correlation was found between the relationship of cognitive adaptation and life satisfaction. There was no statistically significant relationship between intergenerational authority and life satisfaction.

Keywords: Family, family climate, life satisfaction

Giriş

Aile, toplumu meydana getiren temel toplumsal bir birim, bireylerin oluşturduğu sosyal bir kurum ve çeşitli işlevleri olan bir sistemdir. . Fichter (1994: 71), sosyal gruplar içerisinde birincil grup olarak nitelendirdiği aileyi, sıklıkla yüzyüze iletişim kuran, dayanışma içinde, sosyal değerleri olan ‘sıkı’ birliktelik olarak nitelendirmiştir. Koşulsuz kabulün ve bağlılığın öğrenildiği, bireye rol ve sorumluluklar yükleyen doğal bir yapı içeren aile ortamı duygusal temellere dayanmaktadır (Ünlü, 2006: 4). Verdiği duygusal destekle bireyin kimlik oluşumuna ve kişilik gelişimine yardımcı olur. Huzurlu bir yaşam için bireye ruhsal ve fiziksel bakımdan ihtiyacı olan koşulları sağlaması yönüyle de doyum kazandırır (Ünal, 2009: 5). Bilişsel ve sosyal gelişiminin başladığı yer aile ortamıdır (Şahin ve Özbey, 2007) dolayısıyla bir aile kişinin bütün yaşamını etkileyecek bir öneme sahiptir. Literatür incelendiğinde anne ve baba desteği ilgisi ve sevgisinin bireyin yaşamında olumlu sonuçlar yarattığını ortaya koyan çalışmalar vardır. Kocayörük (2012), yapmış olduğu bir çalışmada anne ve babadan alınan desteğin, psikolojik ihtiyaçları karşılamalarına, özerk benlik geliştirmelerine ve iyi oluşlarına katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Eryılmaz (2010), aile yapısındaki iletişim ile yönetim boyutlarının ergen öznel iyi oluşunu anlamlı ve önemli düzeyde yordadığı bilgisine ulaşmıştır. Bir araştırmaya göre aile bütünlük duygusunun bireyin yaşam doyumunu pozitif yönde ve anlamlı düzeyde etkilediği ortaya koyulmuştur (Çeçen, 2008).

Yaşam doyumunu, öznel iyi oluşun bilişsel ve duyuşsal boyutlarından bilişsel boyutun içerisinde yer almaktadır. Bireyin çevresi, ailesi, arkadaşları ve kendisiyle ilgili bir alanda değerlendirme yaptığında memnuniyetini ifade etmesi bilişsel boyutu, yaşamsal olaylara karşı verdiği negatif veya pozitif duygular da duyuşsal boyutu ifade etmektedir (Suldo ve Huebner, 2006: 180). Yaşam doyumunu, bireysel veya çevresel yaşamda karşılaşılan güçlüklerle mücadelede risklere karşı koruyucu faktörleri etkili bir şekilde belirleme ve kullanabilme yeteneği ve yeterliliği (Tümlü, Reçepoğlu, 2013) olarak da tanımlanmaktadır.

Yapılan tanımlara bakıldığında birçok boyut içeren, aile iklimi olarak yorumlayabileceğimiz aile ortamının bireyin yaşantısında önemli etkiye sahip olduğu görülmektedir. Sistemik bakımdan sağlıklı olarak nitelendirilen bir ailede duyguları paylaşma, bireysel farklılıkları kabul etme, ilgi, sevgi, mizah, takdir, maneviyat, güven ve başa çıkma becerileri gibi sahip olunan bazı özellikler vardır. Sağlıksız olan ailelerde ise belirtilen fonksiyonların bazıları yerine getirilememektedir (Nazlı, 2014: 63). Ailedeki atmosferin herhangi bir nedenle bozulması, iletişim ve etkileşimin azalması beraberinde çeşitli problemleri getirmektedir. Yaşanan sorunlar yaşamın her evresinde kendini göstererek bireyin yaşam doyumunu etkileyebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla verilen bilgiler doğrultusunda yetişkin bireylerde aile iklimi ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır ve bu ana amaç çerçevesinde aşağıda belirtilen hipotezler sınanmıştır.

- H1: Cinsiyete göre yaşam doyumları ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- H2: Eğitim durumuna göre yaşam doyumları ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

- H3: Sosyo ekonomik duruma göre yaşam doyumları ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- H4: Yaşam doyumu ile aile ikliminin alt boyutlarından olan kuşaklararası ilişkiler arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H5: Yaşam doyumu ile aile ikliminin alt boyutlarından olan aile uyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H6: Yaşam doyumu ile aile ikliminin alt boyutlarından olan aile süreçleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yöntem

Bu araştırma, aile iklimi boyutlarından kuşaklararası ilişkiler, aile uyumu ve aile süreçleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi sorgulayan betimsel bir araştırmadır. Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985: 72) tarafından geliştirilen “Yaşam Doyumu Ölçeği” bir faktör, beş madde ve likert tipinde 7’li derecelendirmeden oluşan (1: Kesinlikle Katılmıyorum – 7: Tamamen Katılıyorum) kendini değerlendirme ölçeğidir. Dağlı ve Baysal (2016)’nın yapmış olduğu makalede ilgili “Yaşam Doyumu Ölçeği” 7’li derecelendirme şeklinde eğitim örgütlerinde uygulandığında, katılımcılar seçeneklerin birbirine yakın olduğunu ileri sürerek tepki gösterdiği belirtilmiştir. Bu nedenle, ölçeğin Türkçeye uyarlanması sırasında, özgün formunda yedi basamaklı olan cevap seçeneklerinin Türk kültürüne uygun olmadığı görülmüş ve derecelendirme sayısı beşe indirilmiştir. Derecelendirme sayısı beşe indirilince de ilgili ölçek tekrar İngilizceden Türkçeye uyarlanmıştır. Yapılan araştırmada bu sistemde ölçekteki ifadelerin puanlanması; “Hiç katılmıyorum (1), Çok az katılıyorum (2), Orta düzeyde katılıyorum (3), Büyük oranda katılıyorum (4) ve Tamamen katılıyorum (5)”, şeklindedir. Bu çalışmada da 5 maddeli 5’li Likert tipinde “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmaktadır.

“Aile İklimi Ölçeği”nin orijinali Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından İngiltere’de geliştirilmiştir ve altı farklı alt ölçeğe sahiptir: Açık iletişim, uyumluluk, kuşaklar-arası otorite, kuşaklar-arası ilgi, duygusal uyum ve bilişsel uyumdur. Her bir alt ölçeğin sekiz maddesi vardır ve toplamda 48 maddeye sahiptir. Katılımcılar her bir maddeyi 1’den 5’e kadar (1=kesinlikle katılmıyorum 5=kesinlikle katılıyorum) Likert tipi ölçekte değerlendirmektedir. Ölçek açık iletişim altında dört, kuşaklar-arası otorite altında üç, kuşaklar-arası ilgi altında iki, bilişsel uyum altında üç, duygusal uyum altında iki ve uyumluluk altında iki olmak üzere toplam 16 ters yüklü madde içermektedir. Orijinal ölçeğin geliştirilmesinde kullanılan katılımcıların yaş aralığı 20-64 arasında değişirken (Ortalama (\bar{X}) = 34, Standart Sapma (SS) = 8,4), katılımcıların sosyo-ekonomik statülerinin çeşitlilik gösterdiği rapor edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlık Cronbach alfa değerleri, orijinal makalede açık iletişim alt ölçeği için 0,85, kuşaklar-arası otorite için 0,75, kuşaklar-arası ilgi için 0,81, bilişsel uyum için 0,89, duygusal uyum için 0,89 ve uyumluluk için 0,86 olarak rapor edilmiştir. Orijinal ölçme aracının geliştirildiği çalışmada maddeler belirlendikten sonra önce standart yöntemler takip edilerek bir açımlayıcı faktör analizi yapılmış, ardından aynı örneklem üzerinde bir de Doğrulayıcı Faktör Analizi yürütülmüştür. Bu çalışmada, Gönül, Işık-Baş ve Şahin-Acar (2018)’in makalesinden uyarlanan 34 maddelik 1=Hiçbir zaman 2=Nadiren, 3=Bazen, 4=Sıklıkla, 5=Her zaman şeklinde derecelendirme yapılan 5’li Likert tipinde “Aile İklimi Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğe ilişkin açımlayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizleri yapılarak geçerlilik ve iç tutarlılık Cronbach alfa değerleri aşağıda değerlendirilecektir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışmagrubu rasgele seçilen yöntemiyle seçilen 213 kişi oluşturmaktadır. Bu kişilerin yaş aralığı 15-72 arasında değişmektedir ($\bar{X} = 33,4, SS = 11,0$). Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda verilmektedir.

Tablo 1.

Cinsiyete İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	105	49,3
	Kız	108	50,7
	Toplam	213	100,0

Katılımcıların %50,7'si kız, %49,3'ü erkektir.

Tablo 2.

Yaşa İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaş	15-20 yaş	26	12,2
	21-26 yaş	45	21,1
	27-32 yaş	40	18,8
	33-38 yaş	27	12,7
	39-44 yaş	33	15,5
	45 yaş ve üzeri	42	19,7
	Toplam	213	100,0

Katılımcıların %21,1'i 21-26 yaş arasında, %19,7'si 45 yaş ve üzeri, %18,8'i 27-32 yaş arasında, %15,5'i 39-44 yaş arasında, %12,7'si 35-38 yaş arasında, %12,2'si 15-20 yaş arasındadır.

Tablo 3.

Sosyo Ekonomik Düzeye İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Sosyo Ekonomik Düzey	Düşük	25	11,7
	Orta	173	81,2
	Yüksek	15	7,0
	Toplam	213	100,0

Katılımcıların %81,2'si orta, %11,7'si düşük ve geriye kalan %7,0'ı da yüksek sosyo ekonomik düzeydedir.

Tablo 4.

Anne Eğitim Durumuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Anne Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	49	23,0
	İlkokul	104	48,8
	Ortaokul	34	16,0
	Lise	16	7,5
	Üniversite	8	3,8
	Yüksek Lisans	1	0,5
	Doktora	1	0,5
	Toplam	213	100,0

Katılımcıların annelerinin %48,8'i ilkokul mezunu, %23,0'ı okur yazar değil, %16,0'ı ortaokul mezunu, %7,5'i lise mezunu, %3,8'i üniversite mezunu, %0,5'i yüksek lisans mezunu, %0,5'i de doktora mezunudur.

Tablo 5.

Baba Eğitim Durumuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Baba Eğitim Durumu	Okur-Yazar Değil	10	4,7
	İlkokul	118	55,4
	Ortaokul	40	18,8
	Lise	30	14,1
	Yüksekokul	3	1,4
	Üniversite	10	4,7
	Yüksek Lisans	1	0,5
	Doktora	1	0,5
	Toplam	213	100,0

Katılımcıların babalarının %55,4'ü ilkokul mezunu, %18,8'i ortaokul mezunu, %14,1'i lise mezunu, %4,7'si okur yazar değil, %4,7'si üniversite mezunu, %0,5'i yüksek lisans mezunu, %0,5'i de doktora mezunudur.

Tablo 6.

Katılımcının Eğitim Durumuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Okur-Yazar Değil	1	0,5
İlkokul	32	15,1
Ortaokul	37	17,5
Lise	70	33,0
Yüksekokul	14	6,6
Üniversite	52	24,5
Yüksek Lisans	4	1,9
Doktora	2	0,9
Toplam	212	100,0

Katılımcıların %33,0'ı lise mezunu, %24,5'i üniversite mezunu, %17,5'i ortaokul mezunu, %15,1'i ilkokul mezunu, %6,6'sı yüksekokul mezunu, %1,9'u yüksek lisans mezunu, %0,9'u doktora mezunu ve %0,5'i de okuryazar değildir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 21 ve SPSS AMOS 21 istatistik paket programları kullanılmaktadır. Demografik özelliklerin dağılımı için frekans analizi, "Aile İklimi Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" geçerliliğini test etmek için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirliğini belirlemek için güvenilirlik analizi (reliability analysis), demografik özelliklere göre aile iklimi ve yaşam doyumu puanlarının farklılığını test etmek için bağımsız grup t testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizi, aile iklimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi tespit etmek içinse Pearson Korelasyon analizi yapılmaktadır.

Bulgular

Aile İklimi Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenilirliği

Aile süreçlerini ifade eden maddelerin geçerliliğini tespit etmek için döndürme (rotation) ve sıkıştırma işlemi yapmadan temel bileşen yöntemi (Principal Component Analysis) kullanılarak faktör analizi yapılmaktadır. Temel bileşenler yöntemi, aile süreçleri boyutundaki tüm verilerin varyansının kullanılması sebebiyle faktör sayısına karar vermek için önerilmektedir. Bu çalışmada KMO değerinin 0,927'dir ve Bartlett Sphericity testi sonuçları $X^2 = 2679,427$, $p=0,000 \leq 0,01$ 'dir. Bu sonuçlar faktör analizinin aile süreçleri alt boyutunun belirlenmesi için uygun bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. Açıklanan varyans tablosuna göre aile süreçleri alt boyutu kendi içinde dört alt faktöre ayrılmaktadır. Analizde ortaya çıkan bu dört alt faktör varyansın %65,0'ını açıklamaktadır. Bu dört faktörden ilki varyansın %44,8'ini, ikinci faktör %8,6'sını, üçüncü faktör % 6,6'sını,

dördüncü faktör ise % 5,0'ını açıklamaktadır. Scree plot yöntemi de faktör belirlemek için kullanılan ikinci yöntemdir. Grafik özdeğeri 1 üzerinde olan bu dört faktörlü yapıyı desteklemediği, bunun yerine iki faktörlü bir yapının daha uygun olabileceğini göstermektedir. Sonrasında bileşen matrisindeki (component matrix) dağılımdaki tüm maddeler incelenmektedir. Dördüncü alt faktörde bir madde olduğu gözlenmektedir. Üçüncü alt faktör hiçbir madde ile yüklenmektedir. Son iki alt faktör ise diğerlerine oranla daha fazla madde yüklenmektedir ve bu maddelerin çapraz yüklemeleri daha azdır. Yukarıdaki sonuçlara göre üçüncü madde olarak isimlendirilen faktör hiçbir faktör yükü ile yüklenmediği için analize dahil edilmemektedir. Scree plot ölçeğin üç faktörü desteklediğini göstermesine rağmen bileşen matrisinde dört faktör olarak görünmektedir. Bu yüzden analize üç faktör olarak devam edilmektedir.

İkinci aşama olarak analizde maddelerarası ortak varyans kullanarak faktör yapısını inceleyen temel eksen yöntemi (principal axis factoring) ile varimax döndürme (rotasyon) yöntemi kullanılmaktadır. Bu aşamada ilk önce üç faktörlü sıkıştırma yapılmaktadır. Analiz sonucunda üç faktör toplam varyansın %53,4'ünü açıklamaktadır. Faktör matrisinde, iki faktörün tüm maddeleri birinci faktör ile yüksek oranda çapraz yüklemeler yapmasından ve 0,30'un altında olan tüm faktör yüklerinin çıkarılmasından sonra iki madde hiçbir faktör yükü ile yüklenmediği ve bir faktöründe tüm maddeleri diğer faktörlerle yüksek oranda çapraz yüklenme yaptığı için analize dahil edilmeyerek faktör analizi tekrarlanmaktadır.

Üçüncü aşamada, iki faktör toplam varyansın %52,4'ünü açıklamaktadır. Analiz sonucuna göre faktör matrisinde, iki faktörün tüm maddeleri birinci faktör ile yüksek oranda çapraz yüklemeler yapmasından ve 0,30'un altında olan tüm faktör yüklerinin çıkarılmasından sonra aile süreçleri alt boyutu tek faktörlü bir yapı haline gelmiştir. Tek faktör de toplam varyansın %51,8'ini açıklamaktadır. Tablo 7'de aile süreçleri alt boyutuna ait her bir maddenin faktör yükleri, toplam varyans yüzdesi ve Cronbach alfa değeri ile madde sayıları yer almaktadır.

Tablo 7.

Aile Süreçleri Alt Boyutunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Sonuçları

	Faktör Yükleri	Toplam Varyans Yüzdesi	Cronbach Alfa	Madde Sayısı	
	18. İhtiyacımız olduğunda birbirimize her zaman yardım edebiliriz.	0,780			
	19. Zorluklarla karşılaştığımızda birlikte ve etkin bir biçimde uğraşırız.	0,777			
	20. Ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz.	0,758			
	8. Aile üyeleri birbirlerine karşı samimidirler/sıcaktırlar.	0,756			
Aile Süreçleri	17. Zor durumlarla etkili bir biçimde başa çıkarız.	0,752	51,771	0,947	17
	10. Yaşça büyük olanlar, yaşı küçük olanların mutluluk ve sağlığıyla yakından ilgilenir	0,749			
	14. Yaşça büyük olanların yaşı daha küçük olanlara karşı koruyucu bir tutumu vardır.	0,743			
	11. Yaşça büyük olanlar daha genç olanların hedeflerini fazlasıyla desteklerler.	0,727			
	3. Genelde birlikte olmaktan mutluyuzdur.	0,723			

12. Yaşça büyük olanlar daha genç olanların ihtiyaçlarına karşı çok duyarlıdır.	0,721
4. Bir süre ayrı kaldığımızda birbirimizi özleriz.	0,709
13. . Daha yaşlı aile üyeleri, ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünce ve endişelerle yakından ilgilenirler.	0,703
9. Yaşça daha büyük olanlar, yaşı küçük olanların ne yapıp ne ettiğiyle yakından ilgilenir.	0,699
2. Aramızdaki duygusal bağlar çok kuvvetlidir.	0,696
7. Birbirimizi çok severiz.	0,654
5. Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.	0,642
16. Birbirimizi dinlemek için birbirimize vakit ayırırız.	0,619

Aile süreçleri alt boyutunun Cronbach alfa değeri 0,947 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre aile süreçleri alt boyutunun iç tutarlılığı yüksektir.

Aile iklimi ölçęi'nin kuşaklararası ilişkiler alt boyutunu ifade eden maddelerin geçerliliğini belirlemek için yapılan döndürme ve sıkıştırma işlemi yapmadan temel bileşenler metodu kullanılarak yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen KMO değeri 0,773, Bartlett Sphericity testi sonuçları $X^2 = 517,446$, $p=0,000 \leq 0,01$ 'dir. Bu aşamada kuşaklararası ilişkiler boyutu kendi içinde iki alt faktöre ayrılmaktadır. Bu iki faktör toplam varyansın %66,7'sini açıklamaktadır. İkinci aşamada alt boyutu tek faktör olarak kullanmak için temel eksen yöntemi ile varimax yöntemi kullanılarak bir faktörlü sıkıştırma işlemi uygulanmaktadır. Analiz sonucunda üç madde 0,30'un altında faktör yükü ile yüklendiği için analizden çıkarılmaktadır ve tekrar faktör analizi yapılmaktadır. Sonrasında tek faktörlü değişken haline gelen kuşaklararası ilişkiler alt boyutu toplam varyansın %59,8'ini açıklamaktadır. Tablo 8'de kuşaklararası ilişkiler alt boyutuna ait her bir maddenin faktör yükleri, toplam varyans yüzdesi, Cronbach alfa katsayısı ve madde sayısı yer almaktadır.

Tablo 8.

Kuşaklararası İlişkiler Alt Boyutunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Sonuçları

	Faktör Yükleri	Toplam Varyans Yüzdesi	Cronbach Alfa	Madde Sayısı
Kuşaklararası İlişkiler	25. Kuralları ailenin yaşı büyük olanları koyar	0,837	0,853	4
	24. Yaşı büyük olanların otoritesi sorgulanmaz.	0,798		
	27. Yaşça büyük	0,777		

olanların sözü emir sayılır	
23. Yaşça büyük olanların isteklerine uyulur.	0,671

Kuşaklararası ilişkiler alt boyutunun Cronbach alfa değeri 0,853 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre kuşaklararası otorite alt boyutunun iç tutarlılığı yüksektir.

Aile iklimi ölçeği'nin aile uyumu alt boyutunu ifade eden maddelerin de geçerliliğini belirlemek için yapılan döndürme ve sıkıştırma işlemi yapmadan temel bileşenler metodu kullanılarak yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen KMO değeri 0,721, Bartlett Sphericity testi sonuçları $X^2 = 237,875$, $p=0,000 \leq 0,001$ 'dir. Bu aşamada aile uyumu boyutu kendi içinde iki alt faktöre ayrılmaktadır. Bu iki faktör toplam varyansın %61,2'sini açıklamaktadır. İkinci aşamada alt boyutu tek faktör olarak kullanmak için temel eksen yöntemi ile varimax yöntemi kullanılarak bir faktörlü sıkıştırma işlemi uygulanmaktadır. Analiz sonucunda üç madde 0,30'un altında faktör yükü ile yüklendiği için analizden çıkarılmaktadır ve tekrar faktör analizi yapılmaktadır. Sonrasında tek faktörlü değişken haline gelen bilişsel uyum alt boyutu toplam varyansın %50,7'sini açıklamaktadır. Tablo 9'da aile uyumu alt boyutuna ait her bir maddenin faktör yükleri, toplam varyans yüzdesi, Cronbach alfa katsayısı ve madde sayısı yer almaktadır.

Tablo 9.

Aile Uyumu Alt Boyutunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Sonuçları

	Faktör Yükleri	Toplam Varyans Yüzdesi	Cronbach Alfa	Madde Sayısı
	33. Hayata dair değerlerimiz çok benzerdir	0,761		
Aile Uyumu	34. Benzer biçimde düşünürüz.	0,717	0,751	3
	31. Tutumlarımız ve inançlarımız çok benzerdir.	0,654		

Aile uyumu alt boyutunun Cronbach alfa değeri 0,751 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre aile uyumu alt boyutunun iç tutarlılığı yüksektir. "Aile İklimi Ölçeği"nin Cronbach alfa değeri 0,930 olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin genel iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Yaşam Doymu Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenilirliği

“Yaşam Doyumu Ölçeği” yapılan faktör analizi sonucunda tek faktörlü olarak saptanmaktadır. Tek faktör toplam varyansın %60,4’ünü açıklamaktadır. Tablo 10’da bilişsel uyum alt boyutuna ait her bir maddenin faktör yükleri, toplam varyans yüzdesi, Cronbach alfa katsayısı ve madde sayısı yer almaktadır.

Tablo 10.

Yaşam Doyumu Ölçeği’nin Geçerlilik ve Güvenilirlik Sonuçları

	Faktör Yükleri	Toplam Varyans Yüzdesi	Cronbach Alfa	Madde Sayısı
Yaşam Doyumu	2. Yaşam koşullarım mükemmeldir.	0,866	0,822	5
	4. Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	0,813		
	3. Yaşamımdan memnunum	0,783		
	1. İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.	0,772		
	5. Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	0,633		

Yaşam Doyumu Ölçeği’nin Cronbach alfa katsayısının 0,822 değerinde olması bu ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Fark Testleri

Bu bölümde katılımcının demografik özelliklerine göre yaşam doyumu ortalama puanları arasındaki farklılık durumu test edilmektedir.

Tablo 11.

Cinsiyete Göre Yaşam Doyumu Puanları Arasındaki Farklılık Durumuna İlişkin T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	Varyansların Eşitliği için Levene Testi		T Testi	
					F	p	t	p
Yaşam Doyumu	Erkek	105	2,78	0,845	0,887	0,347	-3,672	0,000
	Kadın	108	3,22	0,899				

Katılımcıların cinsiyetine göre yaşam doyumlarının ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($t=-3,672 \geq 1,96$, $p=0,000 \leq 0,01$). Dolayısıyla “ H_1 : Cinsiyete göre yaşam doyumu ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi kabul edilmektedir. Levene testi’nin anlamlı olması bu veri setinin varyanslarının eşit olduğu anlamına gelmektedir ($p=0,347 \geq 0,05$). Ortalama değerler kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre yaşam doyumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Tablo 12.

Eğitim Durumuna Göre Yaşam Doyumu Puanları Arasındaki Farklılık Durumuna İlişkin Kruskal Wallis H Testi

Eğitim Durumu	n	\bar{X}	SS	X^2	p
Okur-Yazar Değil	1	3,60	-		
İlkokul	32	3,29	1,026		
Ortaokul	37	3,00	0,973		
Lise	70	2,76	0,869		
Yüksekokul	14	2,61	0,681	19,279	0,007
Üniversite	52	3,14	0,713		
Yüksek Lisans	4	3,35	0,772		
Doktora	2	5,00	0,000		
Toplam	212	3,00	0,901		

Katılımcıların eğitim durumlarına göre yaşam doyumlarının ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($X^2=-19,279$, $p=0,007 \leq 0,01$). Dolayısıyla “ H_2 : Eğitim durumuna göre yaşam doyumu ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi kabul edilmektedir. Eğitim durumuna ait gruptan biri n=1 olduğundan ANOVA için uygun değildir. Bu yüzden parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H testi kullanılmaktadır. Mann Whitney U testi ile de gruplararası karşılaştırma yapılmaktadır. Analiz sonucunda ilkokul mezunu kişiler ile ortaokul mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,015 \leq 0,05$). Ortalama değere göre ilkokul mezunu katılımcıların ortaokul mezunu katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. İlkokul mezunu kişiler ile yüksekokul mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,012 \leq 0,05$). Ortalama değere göre ilkokul mezunu katılımcıların yüksekokul mezunu katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. İlkokul mezunu kişiler ile doktora mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,018 \leq 0,05$). Ortalama değere göre doktora mezunu katılımcıların ilkokul mezunu katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. Ortaokul mezunu kişiler ile doktora mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,005 \leq 0,01$). Ortalama değere göre doktora mezunu katılımcıların ortaokul mezunu katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. Lise mezunu kişiler ile üniversite mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,020 \leq 0,05$). Ortalama değere göre üniversite mezunu katılımcıların lise mezunu katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. Lise mezunu kişiler ile doktora mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,001 \leq 0,001$). Ortalama değere göre doktora mezunu katılımcıların lise mezunu

katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. Yüksekokul mezunu kişiler ile üniversite mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,008 \leq 0,01$). Ortalama değere göre üniversite mezunu katılımcıların yüksekokul mezunu katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. Yüksekokul mezunu kişiler ile doktora mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,017 \leq 0,05$). Ortalama değere göre doktora mezunu katılımcıların yüksekokul mezunu katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. Üniversite mezunu kişiler ile doktora mezunu kişiler arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,001 \leq 0,01$). Ortalama değere göre doktora mezunu katılımcıların üniversite mezunu katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur.

Tablo 13.

Sosyo Ekonomik Düzeye (SED) Göre Yaşam Doyumu Puanları Arasındaki Farklılık Durumuna İlişkin ANOVA Testi

	SED	n	\bar{X}	SS	Varyansların Homojenliği Testi		ANOVA testi	
					Levene İstatistiği	p	F	p
Yaşam Doyumu	Düşük	25	2,15	0,947	0,171	0,843	24,202	0,000
	Orta	173	3,04	0,794				
	Yüksek	15	3,96	0,804				
	Toplam	213	3,00	0,899				

Katılımcıların sosyo ekonomik düzeylerine göre yaşam doyumlarının ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($F=24,202$, $p=0,000 \leq 0,01$). Dolayısıyla “ H_3 : Sosyo ekonomik düzeye göre yaşam doyumları ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi kabul edilmektedir. Varyansların homojenliği testi'nin anlamlı olması bu veri setinin homojen dağıldığı anlamına gelmektedir ($p=0,843 \geq 0,05$). Ortalamalara bakıldığında orta ekonomik düzeyli katılımcıların düşük sosyo ekonomik düzeyli katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. Yüksek ekonomik düzeyli katılımcıların düşük sosyo ekonomik düzeyli katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur. Yüksek ekonomik düzeyli katılımcıların orta sosyo ekonomik düzeyli katılımcılara göre yaşam doyumları daha olumludur.

Pearson Korelasyon Analizi

Yaşam doyumları ile aile iklimi alt boyutlarından kuşaklararası ilişkiler, aile süreçleri ve aile uyumu arasındaki ilişkinin kuvveti ve yönünün belirlenmesi için Pearson korelasyon analizi kullanılmaktadır.

Tablo 14.

Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Yaşam Doyumu	Aile Süreçleri	Kuşaklararası İlişkiler	Aile Uyumu
Yaşam Doyumu	r	1	,419**	,059	,289**
	p		,000	,392	,000

Aile Süreçleri	r	,419**	1	,318**	,593**
	p	,000		,000	,000
Kuşaklararası İlişkiler	r	,059	,318**	1	,379**
	p	,392	,000		,000
Aile Uyumu	r	,289**	,593**	,379**	1
	p	,000	,000	,000	

Katılımcıların yaşam doyumu ile aile süreçleri arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,419$, $p=0,000 \leq 0,01$). “H₆: Yaşam doyumu ile aile ikliminin alt boyutlarından olan aile süreçleri arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmektedir. Katılımcıların aile süreçlerinin iyi geçmesi yaşam doyumlarının da artmasına neden olabilmektedir.

Katılımcıların yaşam doyumu ile kuşaklararası ilişkiler arasında istatistiksel olarak ilişki saptanmamaktadır ($r=0,059$, $p=0,392 \leq 0,05$). ”H₄: Yaşam doyumları ile aile iklimi alt boyutlarından olan kuşaklararası ilişki arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi red edilmektedir.

Katılımcıların yaşam doyumu ile aile uyumları arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,289$, $p=0,000 \leq 0,01$). Bu bağlamda “H₅: Yaşam doyumu ile aile ikliminin alt boyutlarından olan aile uyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmektedir. Katılımcıların aile uyumları yaşam doyumlarını artırabilmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın sonucunda “katılımcıların cinsiyetine göre yaşam doyumu ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi kabul edilmektedir. Ortalama değerler kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu Dost (2007) ve Cenkseven ve Akbaş’ın (2007) üniversite öğrencileriyle yapılmış çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre yaşam doyumlarının ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu da ulaşılan bir diğer sonuçtur. Ortalama değerlere göre yaşam doyum puanları karşılaştırıldığında ilkökul mezunu katılımcıların ortaokul mezunlarından, ilkökul mezunu katılımcıların yüksekokul mezunlarından, üniversite mezunu katılımcıların lise ve yüksekokul mezunlarından, doktora mezunu katılımcıların ilkökul, lise, yüksekokul ve üniversite mezunlarından daha yüksektir. Sosyo ekonomik düzeye göre yaşam doyumu ortalama puanları arasındaki fark incelendiğinde ise orta ekonomik düzeyli katılımcıların düşük sosyo ekonomik düzeyli katılımcılara göre yaşam doyumları daha yüksektir. Yüksek ekonomik düzeyli katılımcıların düşük sosyo ekonomik düzeyli katılımcılara, yüksek ekonomik düzeyli katılımcıların orta sosyo ekonomik düzeyli katılımcılara göre yaşam doyumları daha yüksektir. Benzer araştırmalar incelendiğinde Dost (2007) ve Çivitçi’nin (2012) üniversite öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmayla aynı doğrultudadır. Fakat bu araştırmaların henüz ekonomik bağımsızlığı olmayan bireylerden oluştuğu üzerinde durulması gereken bir konudur.

Çalışmanın bir diğer sonucu katılımcıların yaşam doyum puanları ile aile ikliminin alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yöneliktir. Bu boyutlardan kuşaklararası ilgi ve otoriteyi ifade eden 'kuşaklararası ilişkiler' boyutu arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Diğer bir boyut olan aile uyumu ve yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Dolayısıyla katılımcıların aile uyumları yaşam doyumunu pozitif yönde etkilediği yorumu yapılabilir. Aile ikliminin son boyutu olan aile süreçleri ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Katılımcıların aile süreçlerinin iyi geçmesi yaşam doyumlarını pozitif yönde yordamaktadır. Alan yazın incelendiğinde çalışmanın sonucuyla doğrudan ilişkilendireceğimiz bir araştırmanın olmadığı fakat dolaylı olarak destekleyen bazı çalışma sonuçlarının olduğu görülmektedir. Örneğin Kalyencioğlu ve Kutlu'nun (2010) yapmış olduğu bir araştırma aile işlevlerini sağlıklı olarak algılayan ergenlerin uyum düzeylerinin düşük olduğunu ortaya koymuştur. Aile işlevlerini araştıran bir diğer çalışma sonucu ise inthar girişiminde bulunan bireylerin aile işlevlerini olumsuz olarak algıladıklarını göstermektedir (Palabıyıkoglu ve ark., 1998).

Ulaşılan bulgular ve yapılan çalışmalar ışığında ailenin sahip olduğu iklimin yaşam doyumunu doğru orantılı olarak etkilediği görülmüştür. Ailenin işlevlerini yerine getirebilmesi ve bütünlüğünü koruyabilmesi için teorik uygulamalar geliştirilmelidir. Bu uygulamaların sadece çocuk veya sadece yetişkin gruplara değil ailenin bütün üyelerini kapsayacak şekilde, eş zamanlı olarak uygulanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bahsi geçen çalışmaların kurumsal destekle yürütülmesinin etkili olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1),19-30
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam Doyum Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 15(59). doi:10.17755/esosder.75955
- Dost, M. T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 132-143.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American psychologist*, 55(1), 34.
- Eryılmaz, A. (2010). Aile Yapısı Ergeni Mutlu Eder mi?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(22), 21-30.
- Fichter, J. (1994). *Sosyoloji nedir?*(çev. N. Çelebi). Ankara: Atilla Kitabevi.
- Dinç, A. (2013) Çocuk Suçluluğunda ailenin rolü, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale.
- Gönül, B., Baş, H. I., & Acar, B. Ş. (2018). Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Açından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 165-200.
- Kalyencioğlu, D., & Kutlu, Y. (2010). Ergenlerin aile işlevi algılarına göre uyum düzeyleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 18(2), 56-62.

- Kocayörük, E. (2012). Öz-Belirleme Kuramı Açısından Ergenlerin Anne Baba Algısı ile Duyuşsal İyi Oluşları Arasındaki İlişki. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(37).
- Palabıykoğlu, R., Azizoğlu, S., Özayar, H., & Ercan, A. (1993). İntihar girişimlerinde bulunanların aile işlevlerinin değerlendirilmesi. *Kriz Dergisi*, 1(2). 0-0. DOI: 10.1501/Kriz_0000000021
- Soner, O . (2013). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (12), 249-260.
- Suldo, S.M. & Huebner, E.S. (2006). Is extremely high life satisfaction during adolescence advantageous? *Social Indicators Research*, 78, 179-203.
- Şahin, F. T., & Özbey, B. U. S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir?. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(12).
- Taysi, E. (2000). Benlik saygısı, arkadaşlardan ve aileden sağlanan sosyal destek: Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Ülker Tümlü, G., & Reçepoğlu, E. (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 383-389. DOI: 10.5961/jhes.2013.078
- Ünlü, S. (2007). *Aile yapısı ve ilişkileri*. TC Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.
- Ünal, S. (2009). *Aile Psikolojisi ve Eğitim*. Süheyla Ünal (Ed.), *Aile Psikolojisi ve Eğitimi içinde*. (s. 2-12). İnuzem yayını, Malatya.